

— koji su problemi robne privrede koja je konstitutivni element produkcionih odnosa prisvajanja zasnovanih na samoupravljanju i metodu organizacije privredne aktivnosti; — šta su kriteriji (normativi) za određivanje sadržine samoupravnog produkcionog odnosa;

— koji su glavni problemi prisvajanja na osnovu rada i radnog doprinosa u uslovima robne privrede;

Karakteristično u ovim poglavljima je to, da autor pored argumentovanih, naučno potkrepljenih odgovora i stavova povodom ovih (i sličnih) pitanja, ipak ne donosi decidirane »ekonomske završnice« koje su »izvan ili iznad« čitaoca (pogotovo manje kvalifikovanog za ovu problematiku), već, naprotiv, provocira na razmišljanje i »ostavlja prostor« za slobodno, kreativno razvijanje ove tematike, što knjizi daje posebnu odliku otvorenosti.

U poslednjem poglavlju Maksimović postavlja ekonomske i institucionalne probleme valorzacije i alokacije sredstava u društvenoj svojini. Sažimajući ga gotovo do osiromašenja, svodenjem na pitanje koje je vrlo zanimljivo i o kome se ne govori tako često — imaju li sredstva u društvenoj svojini svoju cenu — mislim da se određuje punktum salijens ovog poglavlja koje istovremeno predstavlja i finale knjige. Odgovarajući na ovo pitanje, pa i na čitav kompleks pitanja koja bi iz njega mogla proisteci, autor daje krajnje različite i kontroverzne odgovore.

Kao bitna odlika knjige ispoljava se činjenica da Maksimović, čak ni tamo gde priroda analiziranog problema to pretpostavlja, ne daje implicitni lični sud niti svoj stav.

Pored toga, psihološki, filozofski a u izvesnom smislu i sociološki aspekt analize ovog problema nije u dovoljnoj meri respektovan. To je manje stvar »naučnog avanturizma« a više »građanske hrabrosti« izlaganja riziku postignutog stručnog reneomea.

Konačno, i pored svih kvaliteta ove knjige koja zaslužuje punu pažnju, na sličnim studentskim radovima trebalo bi ubuduće ipak da radi tim stručnjaka različitih profila.

Radivoj Stepanov

NOVE KNJIGE U FRANCUSKOJ

Tri romana su privukla pažnju francuskih čitalaca krajem 1974-e godine. Jedna tema dominira u njima, tema bežanja. Bilo od čega da beži, od savremenog načina života, od problema, od smrti, čovek beži, ali na različite načine, što nam pokazuju ta tri romana:

Franc-Andre BIRGE (Frantz-Andre BURGUET): UBICE

Imaju zajedno trideset godina, i jednu veliku torbu za farmerice i košulje. Lažni anđeli, i tu putem, stopom. Jedna, da bi bežala od banalne, sive svakidašnjice, druga, vraćena iz Alžira posle Francusko-alžirskog rata, da bi zaboravila vanbračne avanture svog oca.

Počinjū vesele pustolovine: sunce, slani vetar, sloboda. Sve je lepo. Potpuno ravnođušne, Klod i Dominik prodaju nevinost nekom milijarderu sa Azurne obale. To ništa neće srediti u njihovom životu. Idu dalje, putem, stopom. Nailaze samo na neprijatnosti, na agresivnost od strane društva. Da bi izbegle da budu silovane, ubiju revolverom jednog debelog trgovačkog putnika, zatim nožem jednog preterano preduzimljivog kamionadžiju. Putuju dalje... Ubijaju dalje... Bez razloga sada, sve do konačnog hapšenja i suđenja.

Možda monstumi? Birge odgovara da su velike ličnosti uvek van konvencionalnosti i da su uvek pasionirane za nešto. Neo-

bične su kao Gospođa Bovari ili Žilijen Sore, Birge ne voli meku ili mlaku književnost, ni kao pisac, ni kao čitalac.

Noel LORIJO (Noëlle LORIOT): UZVIK

Rak je danas dobar predmet za trgovinu: svi mi, dobro znamo da ta strašna bolest vrebna na nas. Zbog toga će ova knjiga imati veliki uspeh u prodaji.

Reč je o jednoj lekarki koja će umreti od raka i koja ne priznaje tu istinu. Kao bilo koji bolesnik, traži utešnu laž. Uprkos komercijalnom uspehu, ovaj roman neće sasvim ubediti čitaoce: autor igra lekara i bolesnika u isto vreme, zamišlja, pretpostavlja, i možda njen »uzvik« nema autentični prizvuk doživljene situacije. Realizam koji se manifestuje u upotrebi supstandardnih, pa čak i vulgarnih izraza neće verovatno uzbuditi čitaoce.

Da li treba reći istinu bolesniku osuđenom na smrt? Za Noel Lorijo niko ne može gledati sopstvenu smrt u lice, čak ni lekar koji se svaki dan suočava sa tuđom. Da li je ovakav strah od smrti primeran? Ova lekarka je uspela samo na profesionalnom planu. Kromasila je sve ostalo, ljubav, prijateljstvo, brak... Verovatno da je neminovna smrt nepodnošljiva samo onima koji osećaju da nisu dovoljno intenzivno živeli. Neće li, zbog neautentične ispovesti, ovaj »uzvik« promašiti svoj cilj?

Pjer Mustije (Pierre MOUSTIERS): DOBAR POLOŽAJ

Kako se mogu ljudi, koji nemaju nikakve međusobne veze, nikakve zajedničke afinite, koji su geografski daleko jedni od drugih, jednog dana sresti i zavoleti, to nam pokazuje peti roman Pjera Mustijea.

Ličnosti su u »Dobrom položaju« veoma različite: David, trgovački predstavnik jedne firme lekova, i Kler, žive zajedno u nekom banalnom blagostanju. Imaju dva deteta, Rožea, 14 godina, i bebu Nadin.

S druge strane, Gijom čuveni lekar, i Ortans, vole se. Ali su to zaboravili zbog rutinske svakidašnjice. Žan-Klod, njihov sin, beži. Možda zbog nemarnosti jednog oca-prijatelja, ili zbog suviše majčine pažnje? U svakom slučaju, u 26 godini, ovaj sin lekara je propao zbog droge.

Još dalje, Loran, Gijomov brat je odavno ostavio sve obaveze, porodične, društvene i profesionalne. Ovaj bivši profesor živi sam u planini gde gundā protiv jednoličnosti današnjeg čovečanstva. Samo ga priroda i naivnost oduševljavaju.

Različiti tipovi... Propagiraju se nevidljivi talasi... Sudbina čini svoje...

Da bi se pravio važan pred devojkama, Rože popije jedne večeri »koktel smrti«, mešavinu lekova za spavanje i alkohola. Uspeh je potpun: nestaje sve što jedno mlado biće može obećati i u isto vreme sreća jedne porodice. Otac, David, traži pravi uzrok te smrti, što ga dovodi do Žan-Kloda, lekarnog sina, koji se već šest nedelja nalazi u bolnici zbog droge, i koji, dakle, nije kriv, bar za sud. David, koji je daleko od pravika, hoće da dođe do istine. Zbog toga ulazi u intimnost braka Gijom-Ortans koji se, odjednom, ponovo zavole. U isto vreme Loran se razboli i mora da se vrati... u »društveni svet«. Pošto ga brat leči, on se upoznaje sa brakom David-Kler. Otkrije Davidovu autentičnost koju zavoli, postaje društven. Sudbina je učinila svoje... Svi ti ljudi postaju potrebni jedni drugima.

Neka vrsta mudrosti zrači iz ovog romana: u pitanju je problem odgovornosti. Sve je ulančano u životu i svaki naš postupak mora kad tad imati svoje posledice, čak i da se krijemo, čak i da smo na »dobrom položaju«.

Pripremio
Rože Luđvig

»POLJA«, ČASOPIS ZA KULTURU, UMETNOST I DRUŠTVENA PITANJA POKRENUTA SU JULA 1955. GODINE. OVE GODINE »POLJA« SLAVE DVADESETOGODIŠNJICU SVOGA POSTOJANJA. TIM POVODOM ZAMOLILI SMO SVE DOSAĐASNE GLAVNE UREDNIKE DA NEŠTO KAŽU O USLOVIMA U KOJIMA SU »POLJA« IZLAZILA U VREME NJIHOVOG RADA.

FLORIKA ŠTEFAN

Vratiti se dvadeset godina unazad, to znači gledati u retrospektivi jednostavniju i uprošćeniju sliku Vojvodine sa mnogo neprevladanih materijalnih teškoća, ali zato sa više duhovnih potreba nego što je mogla da zadovolji i zadovoljava. Da bih došla do polazišne tačke mesečnika »Polja« imam na umu Novi Sad sa prva dva fakulteta (filozofskim i poljoprivrednim), sa prvom i jedinom Tribinom mladih u Jugoslaviji, sa prvim umetničkim ateljeima na Tvrdavi, sa nekoliko pisaca starijih generacija, sa Letopisom i Hičom, sa nejakim izdavačkim kućama i skućenom izdavačkom delatnošću, sa prvim profesorima književnosti školovanim u novoj Jugoslaviji, sa mnogo mladih, usijanih glava neprevrela temperamenta, sa mnogo neotkrivenih nadarenosti i stvaralačkog potencijala. Čini mi se da Novi Sad nikada nije nosio u sebi toliko pozitivnog nezadovoljstva kao pre dve decenije. Niko nije hteo da se miri sa zatečenim i nasleđenim stanjem i bilo je više nezadovoljstva zbog onoga čega nismo imali i stvorili, nego radi starog koje još nismo uspeali da transformišemo i unapredimo. Iz tog opšteg vrenja kada je Vojvodina (a Novi Sad posebno) otvorila sebi nove vidike i težila da stvori jednu drugačiju, humaniju i bogatiju kulturnu stvarnost u socijalizmu, rodilo se i glasilo mladih »Polja«. Nisam učestvovala u preliminarnim razgovorima o popretanju mesečnika »Polja«, ali jedno je bilo izvesno: svi društveno-politički faktori, a na čelu Partija, bili su spremni da prihvate stvaralačko nezadovoljstvo mladih, da otvore ventil i omoguće da se stvaralački žar kanališe u antidogmatske i modernije tokove jugoslovenske kulture i time uklopimo u nove duhovne koordinate neophodne socijalističkom društvu. Ubačena sam u »va-